

Vår beteckning:

1010-2024-000096

Handläggare:

Brandingenjör

Caroline Larsson

0521-26 59 09

Melleruds Bostäder

Sören Asklund

Storgatan 26

464 30 Mellerud

Sändlista:

Melleruds Kommun, Christina Erlandsson, Storgatan 17, 464 31 Mellerud (Kopia)

Melleruds Bostäder, Sören Asklund, Storgatan 26, 464 30 Mellerud (Original)

Föreläggande om åtgärd

Verksamhet

Namn	Tillståndsmyndighetens referensnummer
PD Lundgrensgatans gruppbostad	Verksamhet: 14K4-000275
Fastighetsbeteckning	Kommun
Älvan 11	Mellerud

Motpart

Melleruds Bostäder AB, 556528-4329

Beslut

Med stöd av 5 kap. 2 § i lag (2003:778) om skydd mot olyckor fattar Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund beslut om att motparten ska vidta åtgärd på fastigheten Älvan 11 där verksamheten PD Lundgrensgatans gruppbostad bedrivs. Åtgärd ska vidtas så snart som möjligt efter att detta beslut vunnit laga kraft, dock senast 2025-12-01. Myndigheten kommer vid detta datum följa upp om åtgärd genomförs av motparten.

Punkt 1

Boenderum och gemensamma utrymmen i gruppbostad ska förses med en automatisk vattensprinkleranläggning av lägst boendesprinkler typ 3 utformad enligt SS-EN 16925 med kompletterande krav enligt SBF 501:2.

Punkt 2

Nödbelysningen ska kontrolleras. Identifierade fel ska åtgärdas så att funktionen säkerställs.

Punkt 3

Fastighetsägaren ska initiera egenkontroll av brandtekniska installationer avseende nödbelysning. Kontrollen ska minst ske årligen.

Uppföljning

Uppföljning kommer att ske genom att dokumentation på vidtagna åtgärder skickas in till räddningstjänsten på mejl info@brand112.se eller brev till Larmvägen 1, 461 38 Trollhättan, senast 2025-12-01.

Gällande regelverk

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor

2 kap. 2 § *"Ägare eller nyttjanderättshavare till byggnader eller andra anläggningar skall i skälig omfattning hålla utrustning för släckning av brand och för livräddning vid brand eller annan olycka och i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand."*

Vad betyder detta?

Lagtexten innebär i princip fyra skyldigheter som åligger ägaren eller nyttjanderättshavaren. Vem skyldigheten specifikt åligger beror bland annat på vem som har rådighet och rättslig möjlighet att genomföra åtgärder kopplat till skyldigheten¹. Nedan följer de fyra skyldigheterna:

- Att hålla utrustning för släckning av brand.
  - Begreppet hålla har i detta sammanhang betydelsen att införskaffa och underhålla utrustning².
- Att hålla utrustning för livräddning (vid brand eller annan olycka).
  - Utrustning för livräddning kan vara anordningar som gör det möjligt för personer att ta sig ut ur den branddrabbade byggnaden eller alarmeringsutrustning³.
  - Exempel på sådan utrustning är bland annat trappor för utrymning, automatiska larmanordningar och brandvarnare³.
  - Begreppet hålla har i detta sammanhang betydelsen att införskaffa och underhålla utrustning².
- Att vidta åtgärder för att förebygga brand.
  - Innebär att vidta åtgärder som syftar till att förebygga att en brand uppstår.
- Att vidta åtgärder för att hindra eller begränsa skador till följd av brand.
  - Åtgärder kan vara sådana som syftar till att bringa människor i säkerhet i händelse av brand eller annan olycka samt förberedelse av sådana åtgärder.⁴
  - Exempel på sådana åtgärder är utrymningsstrategier, utbildning och liknande. Det kan även vara tekniska lösningar som begränsar skador så som brandcellsindelning och liknande.

För att bedöma uppfyllnad av de fyra skyldigheterna ställs de i proportion till hur snabbt en räddningsstyrka kan anlända, hur snabbt branden kan utvecklas samt hur svåra följder branden eller olyckan kan få⁵. Vidare ska nyttan som erhålls ställas mot kostnaden för åtgärden så att det inte uppstår oskäliga kostnader.

5 kap. 2 § *"Kommunen får meddela de förelägganden som behövs i enskilda fall för att denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen skall efterlevas."*

Stödande regelverk, handlingar och liknande

Vid utformandet av åtgärderna i beslutet har krav från följande andra lagstiftningar, föreskrifter och handlingar beaktats.

SBF 501:2, *Regler om boendesprinklersystem*

SVENSK STANDARD, SS-EN 16925:2018/AC:2020: *Brand och räddning - Automatiska boendesprinkler - Utförande, installation och underhåll*

¹ Kommunal tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor, MSB 474 2012

² 14 § Brandlagen(1974:80), Prop. 1985/86:170, Prop. 2002/03:119

³ Prop. 1985/86:170

⁴ Prop. 1985/86:170

⁵ Prop. 1985/86:170

Skäl till beslut

Punkt 1

Boendet utgör en gruppboende för äldre personer inom LSS på andra våningsplanet med boendelägenheter för totalt 5 boende och är inte försett med en automatisk släckanläggning.

Personalens roll

Om en brand antas utbryta i ett boenderum nattetid då minsta bemanning förekommer där en personal är i tjänst, kommer branden troligen detekteras av det automatiska brandlarmet inom 1–2 minuter efter det att brand utbrutit. Personal kommer då att bege sig till larmtablån för att kontrollera i vilket rum som branden inträffat för att därefter bege sig mot lägenheten för att undsätta den drabbade och om möjligt genomföra en släckinsats. Tiden till när verksamhetens personal når det detekterade utrymmet kan variera, detta beroende på var närmsta personal befinner sig, dess uppgifter då larmet aktiverats, hur mycket personalen övat på momentet med mera.

Den första personal som anländer till boenderummet behöver när den anländer göra en riskbedömning om att gå in i brandrummet, därefter ta sig in i rummet om det bedöms säkert utifrån egen arbetsmiljö. För att antingen undsätta den boende som befinner sig i utrymmet eller försöka släcka branden. Är branden av mindre storlek och personalen bedömer att de hinner göra ett släckförsök kommer de erhålla mer tid för att utrymma brukaren i rummet. Om personalen väljer att utrymma personen först kommer det dröja innan släckningsförsök kan ske.

Nattetid förväntas de boende befinna sig i sina sängar och kan inte utrymma på egen hand. Därför behöver personalen lyfta ner madrass på golvet och dra ut den boende på madrassen. Ett moment som tar 2–3 minuter beroende på hur tränad personalen är i momentet och hur långt madrassen sedan ska förflyttas. När detta är genomfört ska personalen bedöma möjligheten att släcka branden och behov av att utrymma ytterligare brukare. Det är troligt att anta att personalen då branden pågått i flertalet minuter inte bedömer det säkert att försöka göra ett släckförsök i brandrummet. När en brand pågått i flertalet minuter finns det stor risk att branden närmar sig övertändning och en fullt utvecklad rumsbrand om tillgång till syre och brännbart material finns i tillräcklig omfattning.

Personal har genomgått en utrymningsövning under 2022. Det är svårt att göra en uppskattning över hur lång tid det skulle ta för personalen att genomföra en utrymning.

Säkerheten för de boende är helt beroende på att personalen agerar snabbt, effektivt och korrekt. Säkerheten för den brukare som befinner sig i det branddrabbade utrymmet beror helt av personalens agerande och om den kan undsättas från brandrummet i ett tidigt skede eller ej. Om personalen som anländer till utrymmet inte bedömer det säkert, inte har övat på momentet, inte är informerad hur den ska agera med mera kommer detta medföra att momenten enligt ovan tar längre tid. Konsekvenser av detta är att sannolikheten att brukaren i den branddrabbade lägenheten överlever ett tillbud försvinner samtidigt som risken ökar för att personalen utsätter sig själv för hälsofarlig miljö om denne befinner sig länge i brandutrymmet.

Räddningstjänstens insatsmöjligheter

Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund har en framkörningstid inom 10 minuter. Den första styrkan som anländer från Mellerud är 1+5 och har grundläggande förmåga för brand i byggnad. Att orientera sig, besluta om angreppsväg och påbörja en insats bedöms ta ytterligare fem minuter. Med en styrka på plats kan inte räddningstjänsten både undsätta brukare och bekämpa branden samtidigt. Vid de sämsta troliga omständigheterna kan detta medföra att branden pågått närmare 15 minuter innan dess att räddningstjänsten påbörjar en släckinsats mot branden eller kan söka efter en individ som är kvar i utrymmet.

Skadefall utifrån scenarioanalys

En brand som pågått i 15 minuter kommer ge upphov till omfattande skador, inte bara på drabbad lägenhet utan troligen även på anslutande avdelningskorridorer och gemensamma ytor. En boende i en branddrabbat boenderum som inte undsätts av personalen i det tidiga skedet riskerar att omkomma efter 15 minuter i ett brandutrymme. Skador på egendomen kan uppstå under utrymningsfasen, under släckarbetet samt vid spridning av brandrök via ventilationssystemet.

Särskilda omständigheter

Av LSO 2 kap. 2 § framgår inte specifika brandskyddskrav för olika verksamheter och byggnader. Som ägare kan denne normalt förlita sig på att det är de byggregler och bygglov från tidpunkten då byggnaden uppfördes, eller då den senast ändrades som ska gälla. Det kan dock i vissa fall föreligga särskilda omständigheter som kan medföra behov av ett annat brandskydd än det som var aktuellt vid byggnadens uppförande.

"I förarbetena specificeras inte vilka omständigheter som kan medföra att andra krav kan ställas på byggnaden eller anläggningen. Bedömningen måste göras i varje enskilt fall och det går därför inte att uttömmande ange samtliga omständigheter som kan anses vara särskilda. Prövningsinstanserna har i en rad rättsfall tagit ställning till när särskilda omständigheter har ansetts föreligga och dessa domar kan fungera som exempel som kan ge vägledning kring hur bedömningen av vad som är en särskild omständighet ska göras. I det här avsnittet presenteras olika exempel på särskilda omständigheter som kan leda till mer eller mindre långtgående åtgärder utöver kraven i då gällande bygglagstiftning.

Om nivån på brandskyddet är väsentligt lägre än de krav som ställs vid nybyggnation och därmed kraftigt skiljer sig från vad medborgarna förväntar sig kan detta utgöra en särskild omständighet. Det kan framför allt bli aktuellt om byggnaden är gammal.

Ett annat exempel på en särskild omständighet är teknikutveckling. Den kan exempelvis ha lett till att en viss brandskyddsåtgärd blivit avsevärt billigare än den var då byggnaden uppfördes. Om åtgärden dessutom har stor effekt bör detta påverka hur man ser på skäligheten. Ett exempel på det är brandvarnare, som på 1980-talet var relativt dyra att installera, medan dagens produkter är betydligt billigare. Det är också möjligt att ny kunskap visar att befintliga brandskyddsåtgärder har stora brister, vilket kan motivera högre krav på brandskyddet än vad som ställdes i samband med senaste bygglovet.

Det kulturhistoriska värdet i en byggnad kan innebära att det i vissa fall föreligger särskilda omständigheter. I dessa fall är det kulturhistoriska värdet något som uppstått efter att byggnaden uppfördes och inget som de regler som gällde vid uppförandet tog hänsyn till. Det kan därför vara aktuellt att ställa andra krav på det byggnadstekniska brandskyddet än kraven i den bygglagstiftning som gällde när byggnaden uppfördes eller ändrades.

Där det finns stor risk för att personsäkerheten äventyras kan långtgående skyddsåtgärder vara motiverade och skäligen, utan att dessa åtgärder ses som alltför kostsamma. För en byggnad gäller exempelvis att de personer som befinner sig i huset kan utrymma, eller på annat sätt kan sättas eller sätta sig i säkerhet. Om det inte är möjligt att nå så hög personsäkerhet kan det finnas skäl att begränsa eller ändra verksamheten. Det kan också finnas skäl att i sådana fall ha en högre förmåga i den organisation som ansvarar för verksamheten, vilket kan föranleda behov av utbildning och övning."⁶

Med grund i ovanstående scenarioanalys och analys av det byggnadstekniska- och organisatoriska brandskyddet anser NÄRF att det föreligger särskilda omständigheter i ärendet som ger NÄRF möjlighet att ställa krav utöver det krav som gällde när byggnaden uppfördes.

Genom att installera en automatisk vattensprinkleranläggning av typ boendesprinkleranläggning typ 3 utformad enligt SS-EN 16295 med kompletterande krav enligt SBF 501:2 minskar risken att en brand i ett boenderum i boendet går till övertändning och skapar en så omfattande brand att flera brandceller påverkas.

Genom att installera en automatisk vattensprinkleranläggning minskar beroendet av personalens agerande avseende släckning av brand vilket medför att de kan fokusera på att utrymma och undsätta brukare. Vattensprinkleranläggningen kommer att ge personalen bättre förutsättningar för att agera och minska risken för att personal och brukare utsätts för hälsofarlig miljö under en utrymningsinsats.

Att vidta dessa åtgärder kan medföra behov av byggnämnan till eller bygglov från kommunen.

Myndigheten gör bedömningen att den nytta som uppnås med åtgärden står i proportion till den kostnad som åtgärden innebär. Därför anser myndigheten att det är skäligt att åtgärden genomförs som ett led i att uppfylla skyldigheterna i 2 kap. 2 § Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor med avseende på att vidta åtgärder för att hindra eller begränsa skador till följd av brand samt hålla utrustning för släckning av brand och livräddning.

⁶ Sid 27, Kommunal tillsyn enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, MSB 474, augusti 2020.

Punkt 2 – 3

Nödbelysningen som finns installerad i byggnaden har inte genomgått någon funktionskontroll.

Nödbelysning har som funktion att vid händelse av ett strömbortfall belysa utrymningsvägar som leder ut till säker plats. Nödbelysning som inte finns eller om kontroller på nödbelysningen inte genomförs innebär det att nödbelysning över tid inte kommer upprätta sin funktion. Det medför att det vid ett strömbortfall inte kommer att finnas ljuskällor vilket kommer att leda till ökad risk för fall och en långsammare förflyttning till och inom utrymningsväg. En fördröjd utrymning skulle innebära att personer inte hinner utrymma innan de påverkas av brand eller rökgaser.

Genom att kontrollera och identifiera skick på all nödbelysning i lokalerna identifieras omfattning av behov av åtgärd.

Genom att åtgärda identifierade fel säkerställs nödbelysningens funktion.

Genom att initiera en regelbunden kontroll av nödbelysningsarmatur säkerställs att eventuella fel identifieras och åtgärdas så att installationens funktion upprätthålls över tid.

Myndigheten gör bedömningen att den nytta som uppnås med åtgärden står i proportion till den kostnad som åtgärden innebär. Därför anser myndigheten att det är skäligen att åtgärden genomförs som ett led i att uppfylla skyldigheterna i 2 kap. 2 § lag (2003:778) om skydd mot olyckor med avseende på att hålla utrustning för livräddning (vid brand eller annan olycka).

Medverkande i beslutet

Beslutsfattare i ärendet har varit Brandingenjör Caroline Larsson. I handläggningen av ärendet har Brandingenjör Charlie Ericsson deltagit.

Beslutsfattaren har delegation att fatta beslut i ärendet enligt gällande delegationsordning upprättad och beslutad av direktionen för Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund.

Information om överklagande

Detta beslut kan överklagas.

- Överklagandet ska vara skriftligt och ställs till Länsstyrelsen i Västra Götaland. Skrivelsen ska dock skickas till Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund som fattat beslutet. Överklagandet måste ha kommit in till tillsynsmyndigheten inom tre veckor från den dag du tog del av beslutet.
- I överklagan ska det framgå vilket beslut du överklagar. Detta görs enklast genom att ange ärendets diarienummer och utfärdande myndighet.
- Tala om varför du anser att beslutet ska ändras och vilken ändring du vill ha. Redogör även för andra uppgifter som du anser kan ha betydelse i ärendet.
- Underteckna skrivelsen.